

Bilag 7

Sundhedsmæssige og sociale forhold hos de københavnske skoleelever

Dette bilag beskriver den øgede polarisering mht. sundhed og fedme hos de københavnske skolebørn sat op mod socioøkonomisk niveau og etnicitet, samt de offentlige anbefalinger fra Motions- og Ernæringsrådet med henblik på at bremse forekomsten af fedme. Det ses tydeligt, at Rådets understregning af en øget polarisering i forekomst af overvægt set i forhold til sociale og etniske grupper allerede er slået igennem i København. Rådets anbefaling om, at interventioner til forebyggelse af overvægt skal være permanente løsninger spiller således fint sammen med Københavns Madhus' forslag om en ny skolemadsmodel, der også fokuserer på de værdigt trængende og dannelse af bedre madvaner jf. kapitel 5.

Forebyggelse af overvægt blandt børn og unge

Nationalt er forekomsten af overvægt og fedme blandt børn og unge stigende gennem de sidste 10-30 år. Konsekvensen heraf er fysiske såvel som psykiske komplikationer hos det enkelte barn/ung samt en stor økonomisk byrde for samfundet. På baggrund heraf har Motions- og Ernæringsrådet netop udgivet en ny rapport med et oplæg til strategi (Forebyggelse af overvægt blandt børn og unge – oplæg til strategi 2007). Heri konkluderes bl.a. at "overvægt og fedme udvikles i et komplekst samspil mellem sociale, psykologiske, arvelige og kulturelle faktorer" ... og at "Da hyppigheden af svær overvægt er høj, er der bred enighed om, at der bør handles på baggrund af den foreliggende viden, men der mangler i Danmark en koordineret indsats".

Der konkluderes endvidere, at der er tegn på en polarisering i forekomsten af overvægt samt i kost- og motionsvaner, set i forhold til sociale og etniske grupper og, at både familiers og institutioners ressourcer og normer påvirker børn og unges sundhedsvaner.

Den påpegede polarisering mht. sociale og etniske grupper i forhold til overvægt ses også meget tydeligt blandt de københavnske børn og unge. Således er der 24,3 pct. overvægtige og 6,9 pct. fede blandt de børn i 9. klasse, der kan karakteriseres som kommende fra lav socioøkonomisk standard. De tilsvarende tal for børn fra høj økonomisk standard er henholdsvis 16,4 pct. og 2,3 pct. Sammenligner man etniske danske børn med eksempelvis etnisk tyrkiske børn er tallene for overvægt henholdsvis 16,4 pct. og 34 pct. (tal fremlagt af kommunallæge Seija Pearson på konference om sundhedstjenesten i København maj 2007).

Set i sammenligning er der således som påpeget i Motions- og Ernæringsrådets rapport tale om en polarisering, men også hos de socioøkonomisk velstillede og etniske danske børn, er der en overvægtsprocent på 16,4 pct. og 2,3 pct. lider direkte af fedme. Undersøgelser viser, at børn, der lider af overvægt som børn også ofte gør det som voksne. Derfor er tallene foruroligende høje og understreger, at den megen tale om fedmeepidemi og amerikanske tilstande måske ikke er fjern fremtid.

Motions- og Ernæringsrådet skriver videre i deres strategi oplæg: "At interventioner med henblik på at forebygge svær overvægt skal være permanente ordninger. At vende de materielle og sociale strukturer, som påvirker, hvordan børn og unge lever, kræver vedvarende forandringer. Forebyggelse af svær overvægt hos det enkelte disponerede barn er et langtidsprojekt, som formentlig skal holdes ved lige hele livet. Forebyggelse af svær overvægt er altså ikke noget, der klares med enkeltstående tidsbegrænsede projekter, hvilket er en erkendelse, både den enkelte og samfundet må gøre sig klart".

I den forbindelse spiller maden i skolen således også en rolle. Undersøgelser viser, at på dage, hvor børn spiser et fastfoodmåltid, har de et højere energiindtag end på dage uden et fastfood-måltid, deres indtag af fedt og sukker er højere, deres indtag af frugt, grøntsager og

mælk er lavere, de bruger længere tid foran TV og computer og er mindre fysisk aktive (Bowman SA, Gortmaker SL, Ebbeling CB, Pereira MA, Ludwig DS: "Effects of fast-food consumption on energy intake and diet quality among children in a national household survey. Pediatrics 2004"; 113:112-8. Side 57 i Motions- og Ernæringsrådets rapport, 2007). Dette er problematisk, når undersøgelser samtidig viser, at skolemadsordningen i København har meget dårligt fat i de ældste klassetrin, og at mange elever herfra ofte går udenfor skolen og køber deres frokost.

En af konklusionerne i ovennævnte rapport er derfor, at: "En effektiv indsats for forebyggelse af overvægt og fedme blandt børn og unge, og dermed blandt kommende voksne, kræver indsatser på mange niveauer og i mange sektorer af samfundet. Både myndigheder, private virksomheder og organisationer samt familierne og børnene selv skal engageres i opgaven. Fedmeforebyggelse bør foregå decentralt, lokalt, dér hvor børn og unge lever, bevæger sig og spiser. Men den må også foregå centralt, dér hvor beslutninger tages om fysiske og organisatoriske rammer, økonomiske vilkår, regler og love. Nogle elementer af forebyggelsen kræver regulering enten i form af forbud og påbud, eller motiverende indgreb som f.eks. økonomiske virkemidler, oplysnings- og undervisningsindsatser over for befolkningen – andre kræver aftaler f.eks. med industri og detailhandel – og andre dele igen kræver opkvalificering af og inspiration til personale med pædagogiske og/eller sundhedsmæssige opgaver."

Set i det lys kan overvejelser omkring skolemadsordningen som de nævnte i ovenstående katalog være en af måderne, hvorpå man kan sætte ind med en vedvarende indsats lokalt, der hvor børn og unge spiser og opholder sig en stor del af dagen.

Supplerende oplysninger givet af Gitte Holm, Køss sekretariatet. Juni 2007

Undersøgelse af 9. klasse elever i København

Der er social ulighed i forekomsten af overvægt og fedme blandt københavnske skolebørn i 9. klasse, og der er etnisk ulighed i forekomsten af overvægt og fedme blandt skolebørn i 9. klasse. I undersøgelsen indgik 2411 elever. Heraf etnisk danske 1621 (67 pct.), etnisk tyrkiske 159 (7 pct.), etnisk pakistanske 127 (5 pct.), etnisk arabiske 155 (6 pct.), og andre 349 (15 pct.).

Social ulighed i forekomst af fedme og overvægt

	Lav socio-økonomisk standard	Middel socio-økonomisk standard	Høj socio-økonomisk standard
Overvægt	24,3 pct.	18,5 pct.	16,4 pct.
Heraf fedme	6,9 pct.	3,3 pct.	2,3 pct.

Kilde: Acta paediatrica juni 2007

Etnisk ulighed i forekomst af overvægt og fedme

	Etnisk danske	Etnisk tyrkiske	Etnisk pakistanske	Etnisk arabiske	Andre
Overvægt	16,4 pct.	34,0 pct.	17,3 pct.	27,1 pct.	-
Heraf fedme	2,3 pct.	10,1 pct.	5,5 pct.	6,5 pct.	-

Acta paediatrica juni 2007

De 4 bydele med laveste socioøkonomiske standard er Ydre og Indre Nørrebro, Kongens Enghave og Bispebjerg.